

Identificació de l'expedient

Resolució del procediment de tutela de drets núm. PT 80/2023, instat contra el Departament de Salut (Servei Català de la Salut) de l'Administració de la Generalitat.

Antecedents

1. En data 17/07/2023, va tenir entrada a l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades una reclamació de la Sra. (...) (d'ara endavant, la persona reclamant), formulat a través de la seva representant, per la presumpta desatenció del dret d'oposició, que havia exercit prèviament davant el Servei Català de la Salut (CatSalut) del Departament de Salut.

L'escrit de reclamació posava de manifest que, en data 07/03/2023, va presentar la sol·licitud d'exercici del dret d'oposició i que, malgrat haver enviat diversos correus electrònics a personal del CatSalut, no va rebre cap resposta a l'esmentada sol·licitud. Per tal d'acreditar aquests fets, aportava la documentació següent:

- Correu electrònic enviat per la part reclamant a l'adreça electrònica (...), en data 07/03/2023. Entre d'altra documentació, aquest missatge adjuntava la sol·licitud d'exercici del dret d'oposició que té l'objecte següent:

“Que només pugui accedir a totes les dades de la HCCC i/o HC3, la doctora del Cap de Sants Passatge del Vapor Vell, 6-8.” Tot seguit fonamentava la seva petició en els següents motius: “Suposat incompliment de normativa i entrades indegudes del PSSJD, vulnerant la voluntat de la Tutora Legal de què no accedeixi a cap informació de la HCCC, ni de la HC3, ni el PSSJD ni cap de les seves institucions; Salut Mental tampoc. S'ha demanat diverses vegades, per correu electrònic i en entrevista personal, a la responsable que no accedeixin a les dades de la meva tutelada i, si necessiten informació que me la demanin a mi, que sóc la Tutora Legal i vull decidir quina informació han de tenir de tractaments que no porten ells. Consten entrades posteriors al susdit correu electrònic que els vaig enviar, sense el meu coneixement ni la meva autorització. Al telèfon per notificar les entrades a les dades mèdiques és el (...).”
- Correu electrònic enviat a la part reclamant, en data 09/03/2023, des de l'adreça de correu (...), per mitjà del qual se l'avisava de la recepció de la seva sol·licitud de data 07/03/2023 i se la informa que la petició ha estat reconduïda als serveis centrals de CatSalut, per a la seva gestió i resolució.
- Correu electrònic de data 09/03/2023, enviat des de l'“(...)” a l'adreça (...) i a un treballador del CatSalut. Per mitjà d'aquest correu, s'adjuntava la sol·licitud d'exercici del dret d'oposició de la part reclamant.
- Correu electrònic enviat per la reclamant a un treballador de CatSalut, en data 24/05/2023, per mitjà del qual demanava informació sobre el motiu pel qual la sol·licitud del dia 07/03/2023 no havia estat resolta. En resposta a aquest correu, en la mateixa data es va informar la reclamant del següent: “no tenim constància d'aquesta sol·licitud.”

- Correu electrònic de data 30/05/2023, adreçat a (...) mitjançant el qual una treballadora de CatSalut informava del següent: “ens ha trucat la [part reclamant] a la Regió Sanitària Àmbit Metropolità Sud, reclamant una resposta a la seva sol·licitud d’oposició. Us adjunto el seu número de telèfon de la ciutadana perquè realitzeu gestions oportunes i us informem que la ciutadana està en còpia en aquest correu”.
 - Correu electrònic de data 19/06/2023 enviat per la part reclamant a dos treballadors de CatSalut, per mitjà del qual exposava que, transcorreguts més de tres mesos, no havia rebut resposta a la seva sol·licitud de data 07/03/2023. Així mateix, demanava explicacions sobre el retard en la resposta.
 - Correu electrònic de data 20/06/2023, enviat des del CatSalut a la persona reclamant, mitjançant el qual s’informava del següent: “estem analitzant la seva sol·licitud. Entenc que vostè fa referència el 23 de març, però nosaltres varem tenir coneixement a finals de maig.”
2. En data 08/09/2023, la reclamació es va traslladar al Departament de Salut per tal que en el termini de 15 dies formulés les al·legacions que estimés pertinents.

Atesa la manca de resposta del Departament, en data 08/11/2023 l’Autoritat va reiterar a l’entitat reclamada la necessitat de respondre sobre el trasllat de la reclamació.

3. En data 11/12/2023, el Departament de Salut va formular al·legacions mitjançant escrit de la mateixa data, en el qual, en síntesi, exposava el següent:
- El dret d’oposició en l’àmbit de la salut consisteix en la possibilitat que les dades de salut recollides a l’historial clínic no es posin a disposició d’altres persones, inclosos els professionals sanitaris. Atès que l’exercici del dret d’oposició a dades de la història clínica genera el seu bloqueig, això suposa que no siguin accessibles per als professionals sanitaris que resultin afectats pel dret d’oposició exercit. Això pot incidir en la qualitat futura de la prestació assistencial. Per aquest motiu, en la sol·licitud del dret d’oposició es fa constar i s’informa l’interessat dels riscos i les conseqüències que pot suposar que algunes de les dades de salut no puguin ser consultades per alguns professionals sanitaris. Concretament, es fa constar que “l’accés a la història clínica compartida millora la qualitat de l’assistència als ciutadans i permet l’ús compartit als professionals sanitaris de tota la informació disponible sobre el pacient entre les diferents entitats i hospitals de Catalunya” i que “l’exercici del dret d’oposició al tractament de les dades de salut que consten a la història clínica compartida pot comportar riscos i deficiències en l’assistència sanitària.”
 - Tot i els advertiments d’afectació a la qualitat de l’assistència, la persona reclamant ha exercit el dret d’oposició en relació amb les dades de salut de la història clínica de la seva germana, a la qual representa, i ho ha fet d’una manera molt àmplia, ja que ha sol·licitat restringir l’accés a les dades de la seva germana a un únic professional sanitari. Tal com s’ha exposat anteriorment, aquesta àmplia restricció la complementa dient que si els professionals sanitaris necessiten informació que li demanin a ella, que és la tutora legal i vol decidir quina informació han de tenir de tractaments que no porten ells.

- L'assistència sanitària necessita la màxima informació dels diferents processos, diagnòstics, tractaments etc., perquè el contínuum assistencial permeti una assistència de qualitat. En aquest cas particular, en què és palès que la persona tutelada requereix una atenció sanitària de manera sostinguda, és encara més rellevant la necessitat de comptar amb la informació de la seva història clínica.

D'altra banda, no es considera adequat que sigui la persona representant la que, com ella mateixa exposa, decideixi la informació que han de tenir els professionals sanitaris que atenen la seva germana, ja que ella no té els coneixements necessaris en aquest àmbit.

- La unitat del CatSalut que té atribuïda l'atenció, tramitació i resolució de l'exercici dels drets dels interessats en matèria de protecció de dades va tenir constància de la sol·licitud de la reclamant en data 24 de maig, quan la mateixa sol·licitant va enviar un correu reclamant la resolució de la sol·licitud que havia exercit en el mes de març en una altra seu. En data 30 de maig, es va rebre un correu de l'Àrea de Gestió Ciutadana de l'Àmbit Metropolità Sud del Servei Català de la Salut que informava sobre aquest exercici de drets, el qual confirmava la informació tramesa per la reclamant. No es considera necessari aportar documentació, atès que és la que ja ha aportat la persona reclamant.
- La presa de decisions en aquest procediment requereix ponderar diversos interessos en joc, així com comptar amb el parer d'especialistes, en aquest cas sanitaris, la qual cosa n'ha endarrerit la resolució.
- Una vegada valorades totes les circumstàncies del cas exposades anteriorment, el Departament de Salut considerava que seria procedent denegar l'exercici del dret d'oposició sol·licitat.

Fonaments de dret

1. És competent per resoldre aquest procediment la directora de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades, d'acord amb els articles 5.b i 8.2.b de la Llei 32/2010, de l'1 d'octubre, de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades.
2. L'article 21 del Reglament (UE) 2016/679 del Parlament Europeu i del Consell, de 27 d'abril, relatiu a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes dades (RGPD), referent al dret d'oposició de la persona interessada, en els termes següents:

“1. El interesado tendrá derecho a oponerse en cualquier momento, por motivos relacionados con su situación particular, a que los datos personales que le conciernen sean objeto de un tratamiento basado en lo dispuesto en el artículo 6, apartado 1, letras e) o f), incluida la elaboración de perfiles sobre la base de dichas disposiciones. El responsable del tratamiento dejará de tratar los datos personales, salvo que acredite motivos legítimos imperiosos para el tratamiento que prevalezcan sobre los intereses, los derechos y las libertades del interesado, o para la formulación, el ejercicio o la defensa de reclamaciones.

(...)"

Per la seva banda, l'article 18 de la Llei orgànica 3/2018, de 5 de desembre de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals (LOPDGDD), determina el següent:

"1. El dret d'oposició, així com els drets relacionats amb les decisions individuals automatitzades, inclosa la realització de perfils, s'han d'exercir d'acord amb el que estableixen, respectivament, els articles 21 i 22 del Reglament (UE) 2016/679."

En relació amb els drets previstos als articles 15 a 22 de l'RGPD, els apartats 3 a 4 de l'article 12 de l'RGPD estableixen el següent:

"3. El responsable del tratamiento facilitará al interesado información relativa a sus actuaciones sobre la base de una solicitud con arreglo a los artículos 15 a 22, y, en cualquier caso, en el plazo de un mes a partir de la recepción de la solicitud. Dicho plazo podrá prorrogarse otros dos meses en caso necesario, teniendo en cuenta la complejidad y el número de solicitudes. El responsable informará al interesado de cualquiera de dichas prórrogas en el plazo de un mes a partir de la recepción de la solicitud, indicando los motivos de la dilación. Cuando el interesado presente la solicitud por medios electrónicos, la información se facilitará por medios electrónicos cuando sea posible, a menos que el interesado solicite que se facilite de otro modo.

4. Si el responsable del tratamiento no da curso a la solicitud del interesado, le informará sin dilación, y a más tardar transcurrido un mes de la recepción de la solicitud, de las razones de su no actuación y de la posibilidad de presentar una reclamación ante una autoridad de control y ejercitar acciones judiciales.

(...)"

3. Un cop exposat el marc normatiu aplicable, a continuació escau analitzar si el Departament de Salut (CatSalut) va resoldre i notificar el dret d'oposició exercit per la reclamant dins el termini previst per la normativa aplicable, atès que el motiu de la queixa que va iniciar aquest procediment de tutela de drets era el fet de no haver obtingut resposta dins del termini establert.

Com a punt de partida, convé assenyalar que, per mitjà de la Resolució SLT/2376/2015, de 17 de setembre, el Departament de Salut va delegar en la Gerència d'Atenció Ciutadana del CatSalut la presa en consideració, la gestió i l'atenció de les sol·licituds d'exercici dels drets en matèria de protecció de dades personals per part dels ciutadans, en relació amb la informació recollida a la història clínica compartida (HC3).

Respecte d'això, consta acreditat que, en data 07/03/2023, la part reclamant va adreçar un correu electrònic a l'adreça (...), per mitjà del qual adjuntava la sol·licitud d'exercici del dret d'oposició que és objecte d'aquest procediment. En resposta a aquesta petició, en data 09/03/2023 l'entitat va reenviar la sol·licitud de la reclamant a la bústia genèrica d'atenció ciutadana de CatSalut. Aquest tràmit es van dur a terme amb l'objectiu de respondre la sol·licitud.

D'acord amb l'article 12.3 de l'RGPD, CatSalut havia de resoldre i notificar la petició d'exercici del dret sol·licitat en el termini màxim d'un mes, a comptar a partir de la data de

recepció de la sol·licitud. Cal tenir en compte que, de conformitat amb l'article 21.3.b de la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions públiques (LPAC) i l'article 41.7 de la Llei 26/2010, de 3 d'agost, de règim jurídic i de procediment de les administracions públiques de Catalunya (LRJPCat), d'una banda, el còmput del termini màxim en procediments iniciats a instància de part (com és el cas) s'inicia des de la data en què la sol·licitud ha tingut entrada en el registre de l'òrgan competent per tramitar-la. Així mateix, el termini màxim ho és per resoldre i notificar (art. 21 LPAC), de manera que abans de finalitzar aquest termini cal haver notificat la resolució, o si més no poder acreditar l'intent de notificació (art. 40.4 LPAC).

Tanmateix, l'entitat reclamada no ha acreditat que hagi respost la sol·licitud d'oposició presentada per la reclamant, ni en el termini d'un mes (prorrogable dos mesos més) previst a aquest efecte, ni tampoc amb posterioritat.

En conseqüència, atès que la reclamació es fonamentava en la manca de resposta a la sol·licitud d'exercici del dret d'oposició, escau declarar que el Departament de Salut, a través de CatSalut, no va resoldre-la en forma i termini. Això, sens perjudici del que es dirà a continuació quant al fons de la reclamació.

4. Una vegada assentat l'anterior, escau analitzar el fons de la reclamació, és a dir si, d'acord amb els preceptes transcrits al fonament de dret 2n, escau estimar el dret d'oposició al tractament de les dades en els termes que ho va sol·licitar la persona reclamant.

El dret d'oposició és un dret personalíssim i constitueix una de les facultats essencials que integra el dret fonamental a la protecció de dades personals. És per això que les limitacions a aquest dret han de ser les mínimes. Per la seva banda, l'article 23 de l'RGPD regula les causes de denegació del dret de limitació, les quals han d'estar previstes a "través de medidas legislativas" (art. 23.1 RGPD).

L'article 21 de l'RGPD estableix que la persona interessada es pot oposar en qualsevol moment, per motius relacionats amb la seva situació particular, que les seves dades personals siguin tractades, quan el tractament es duu a terme per complir una missió realitzada en interès públic, en l'exercici de poders públics, o bé per satisfer interessos legítims, inclosa l'elaboració de perfils. Per la seva banda, el responsable del tractament ha de deixar de tractar les dades, llevat que acrediti motius legítims imperiosos que prevalguin sobre els drets, llibertats i interessos de la persona interessada, o per formular, exercir o defensar reclamacions.

Dels termes de la sol·licitud s'infereix que la pretensió de la persona reclamant és que cap informació que consti a l'HC3 de la seva tutelada –ni present, ni futura– pugui ser accessible per altres professionals que no siguin una doctora del centre d'atenció primària de Sants. Basava la seva pretensió en un "suposat incompliment de normativa i entrades indegudes del PSSJD, vulnerant la voluntat de la Tutora Legal de què no accedeixi a cap informació de la HC3, ni el PSSJD ni cap de les seves institucions; Salut Mental tampoc." A més, indicava que "si necessiten informació que me la demanin a mi, que sóc la Tutora Legal i vull decidir quina informació han de tenir de tractaments que no porten ells."

En el si d'aquest procediment de tutela de drets, el Departament ha defensat que restringir l'accés a l'HC3 de la persona tutelada, a tot el personal sanitari i administratiu,

exceptuant una doctora, pot comprometre l'assistència mèdica d'aquesta usuària. També ha afegit que, en aquest cas, "és palès que la persona tutelada requereix una atenció sanitària de manera sostinguda", de manera que encara és més rellevant que els professionals que li presten atenció mèdica puguin consultar la informació de la seva història clínica compartida.

En aquest punt, escau esmentar el "Protocol d'actuació davant l'exercici dels drets d'accés, de rectificació, de cancel·lació i d'oposició a la història clínica compartida de Catalunya (HC3)" de la Comissió Tècnica en Matèria de Documentació Clínica, que indica el següent:

"El dret d'oposició no es fonamenta en l'existència de dades inexactes o incompletes, o en un tractament inadequat o que simplement ja no pertoca fer, sinó en el fet que un tractament de dades que, en principi es adequat i ajustat a la normativa pot perjudicar el titular personalment per algun motiu que s'ha d'acreditar. En el cas de l'HC3, el dret d'oposició es fonamenta en el fet que el tractament de les dades d'un pacient pot perjudicar-lo d'alguna manera que ha de justificar. En aquest context, el dret d'oposició consisteix en la possibilitat que tenen els ciutadans de manifestar la voluntat que les seves dades de salut, recollides en el seu historial clínic personal en un centre assistencial de Catalunya, no siguin posades, mitjançant l'HC3, a disposició d'altres professionals sanitaris d'altres centres sanitaris, o que no es duguin a terme determinats tractaments. (...)

En relació amb els individus subjectes a tutela sobre els quals el tutor exerceix els drets ARCO, cal ser especialment curós en l'estudi dels supòsits, especialment en els drets de cancel·lació i d'oposició, per evitar situacions d'abús en les quals el tutor actuï en interès propi i no de la persona tutelada."

Per la seva banda, el considerant 4t de l'RGPD estableix el següent (la negreta és de l'Autoritat):

"El tratamiento de datos personales debe estar concebido para servir a la humanidad. El derecho a la protección de los datos personales no es un derecho absoluto sino que debe considerarse en relación con su función en la sociedad y **mantener el equilibrio con otros derechos fundamentales**, con arreglo al principio de proporcionalidad (...)."

Cal dir que el dret d'oposició no opera de manera automàtica respecte de qualsevol dada o informació, sinó que cal que la part interessada manifesti motius, fundats i legítims, i que no hi concorri cap excepció legal. Això és així ja que, en funció de quina sigui la informació objecte del dret, hi poden haver motius imperiosos que justifiquin la desestimació de l'oposició sol·licitada.

Arribats a aquest punt, l'Autoritat comparteix els arguments de l'entitat reclamada d'acord amb els quals, en aquest cas, l'eventual estimació del dret d'oposició podria comprometre la qualitat de l'atenció sanitària que es presti a la persona afectada. Cal tenir en compte que la informació que consta a l'HC3 suposa una millora del procés assistencial i permet que els professionals de la salut prenguin decisions disposant d'informació completa respecte la salut d'una persona, inclús quan aquesta és atesa fora del seu àmbit de residència.

En altres paraules, l'estimació del dret d'oposició exercit podria comprometre el dret de la persona tutelada a rebre una atenció sanitària de qualitat, integral i interdisciplinària. Així mateix, també es podria veure afectada la continuïtat assistencial i, en darrera instància, es podria menyscabar el dret fonamental a la vida i a la integritat física de la persona afectada, previst a l'article 15 de la Constitució espanyola. En aquests termes, és clar que el dret exercit ha de decaure enfront dels drets fonamentals esmentats.

Així mateix, el fet que la representant de la persona tutelada motivi el dret d'oposició en un "suposat" incompliment de la normativa i en eventuais accessos indeguts per part de personal del Parc Sanitari Sant Joan de Déu (PSSJD) no és una argumentació que tingui entitat suficient per restringir l'accés de qualsevol professional sanitari –exceptuant una doctora- a les dades de l'HC3 de la seva tutelada. Aquesta oposició afectaria el tractament de les dades per part de professionals del PSSJD, així com d'altres professionals que prestin els seus serveis en altres centres de salut on la persona tutelada pugui requerir atenció mèdica, i en relació amb els quals no s'ha argumentat ni acreditat que hi hagi "suposats" incompliments de la normativa, ni accessos indeguts.

A més, tots els professionals que accedeixen a dades de salut en l'exercici de les seves funcions estan sotmesos al deure de confidencialitat previst a l'article 5 de la Llei 21/2000, de 29 de desembre, sobre els drets d'informació concernent la salut i l'autonomia del pacient i la documentació clínica. Aquest precepte preveu el següent:

"1. Tota persona té dret que es respecti la confidencialitat de les dades que fan referència a la seva salut. Igualment, té dret que ningú que no hi estigui autoritzat hi pugui accedir si no és emparant-se en la legislació vigent."

L'article 11 de la mateixa norma preveu que el personal que té cura de les tasques d'administració i gestió dels centres sanitaris pot accedir a les dades de la història clínica que es relacionin amb l'exercici de les seves funcions. I, en relació amb el deure de secret, disposa el següent:

"6. Tot el personal que accedeixi en ús de les seves competències a qualsevol classe de dades de la història clínica resta subjecte al deure de guardar-ne secret."

En aquests termes, cal fer avinent que, d'acord amb la normativa sanitària, els professionals sanitaris poden accedir a les dades de salut de les persones usuàries –com ara les de l'HC3-, quan ho fan amb finalitats de cura assistencials i quan sigui necessari per a les seves tasques.

També en aquesta línia, l'article 9 de la Llei 44/2003, de 21 de novembre, d'ordenació de les professions sanitàries, preveu el següent:

"2. El equipo de profesionales es la unidad básica en la que se estructuran de forma uni o multiprofesional e interdisciplinar los profesionales y demás personal de las organizaciones asistenciales para realizar efectiva y eficientemente los servicios que les son requeridos."

Per altra banda, escau fer avinent que el dret a la protecció de la salut s'ha recollit constitucionalment a l'article 43 i s'ha desenvolupat a la Llei 14/1986, de 25 d'abril, general de sanitat. L'article 18 d'aquesta Llei estableix que les administracions sanitàries

–com ho és el Departament de Salut– han de controlar i millorar la qualitat de l'assistència sanitària que es presta als usuaris, en tots els seus nivells. Així mateix, d'acord amb l'article 8 de la Llei 15/1990, de 9 de juliol, d'ordenació sanitària de Catalunya, el Departament té l'obligació d'oferir una atenció primària integral de la salut i millorar la qualitat dels serveis sanitaris.

Vinculat a aquesta obligació, la disposició addicional de la Llei 21/2000, de 29 de desembre, sobre els drets d'informació concernent la salut i l'autonomia del pacient, i la documentació clínica disposa que, amb l'objectiu d'avançar en la configuració d'una història única per pacient i mitjançant un procés que garanteixi la participació de tots els agents implicats, el Departament de Salut ha de promoure l'estudi d'un sistema que possibiliti l'ús compartit de les històries clíniques en els centres assistencials, a fi que, entre d'altres, els serveis assistencials tinguin accés a tota la informació clínica disponible. Per tant, aquesta disposició reforça la importància que els professionals sanitaris puguin accedir a totes les dades de salut d'una persona per a la prestació d'assistència sanitària.

Així doncs, escau concloure que hom no pot oposar-se al tractament de les dades de salut que consten a l'HC3 per part de la totalitat dels professionals –exceptuant una doctora-, atès que aquesta oposició distorsionaria l'atenció sanitària que es presti a la persona usuària del servei i podria afectar el normal funcionament del sistema de salut.

Dit això, res impedeix a la persona reclamant exercir el dret d'oposició que determinades persones concretes puguin accedir a les dades de l'HC3 de la seva tutelada i indicar els motius que fonamentarien aquesta oposició, d'acord amb el que s'ha exposat més amunt.

Resolució

Per tot això, resolc:

1. Estimar parcialment la reclamació de tutela formulada contra el Departament de Salut (Servei Català de la Salut), atès que no va respondre la sol·licitud d'exercici del dret d'oposició de la qual deriva aquest procediment.

Quant al fons, no escau requerir cap actuació en relació amb el dret d'oposició exercit, d'acord amb l'argumentació jurídica que recull el fonament de dret 4t.

2. Notificar aquesta resolució al Departament de Salut (Servei Català de la Salut) i a la reclamant.
3. Ordenar que la resolució es publiqui al web de l'Autoritat (apdcat.gencat.cat), de conformitat amb l'article 17 de la Llei 32/2010, de l'1 d'octubre.

Contra aquesta resolució, que posa fi a la via administrativa d'acord amb els articles 26.2 de la Llei 32/2010 i 14.3 del Decret 48/2003, de 20 de febrer, pel qual s'aprova l'Estatut de l'Agència Catalana de Protecció de Dades, amb caràcter potestatiu les parts interessades poden interposar un recurs de reposició davant la directora de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades, en el termini d'un mes a comptar a partir de l'endemà de la seva notificació, d'acord amb el que preveuen l'article 123 i següents de la Llei 39/2015. També

poden interposar directament un recurs contenciós administratiu davant els jutjats contenciosos administratius de Barcelona, en el termini de dos mesos a comptar a partir de l'endemà de la seva notificació, d'acord amb els articles 8, 14 i 46 de la Llei 29/1998, de 13 de juliol, reguladora de la jurisdicció contenciosa administrativa.

Igualment, les parts interessades poden interposar qualsevol altre recurs que considerin convenient per defensar els seus interessos.

La directora,